

ZONA ME PËRPARËSI TURIZMIN NË QYTETIN E KORÇËS

Qarku i Korçës është një ndër zonat me frekuentim turistik gjithëvjetor. Kjo është e bazuar në trashëgiminë e pasur kulturore si dhe pasuritë natyrore që ofron zona.

Turizmi, konsiderohet i rëndësishëm për zhvillimin e qëndrueshëm në rajonin e Korçës. Larmia e monumenteve të kulturës, traditat kulturore dhe mikpritja tradicionale, përbëjnë një tërheqje të fortë për turistët vendas dhe të huaj.

Rajoni i Korçës, si një ndër hapësirat urbane me zhvillim të hershëm social-ekonomik dhe kulturor në Shqipëri, është dalluar për frekuentim të hershëm turistik. *Në zhvillimin e turizmit, krahas elementëve të tjerë të rëndësishëm, ka ndikuar edhe pozicioni gjeografik i këtij rajoni, komunikimi i hershëm dhe i vazhdueshëm me dy shtetet kufitare: Greqinë dhe Maqedoninë.*

Interesi i vizitorëve dhe i turistëve të huaj për potencialet natyrore, tashmë është fokusuar **në njohjen e trashëgimisë kulturore të trevave përbërëse të qarkut**, dëshmi e një popullimi të hershëm dhe të vazhdueshëm të tyre. Rritja e interesit të turistëve të huaj në këtë drejtim ka ndikuar pikërisht në promovimin e vlerave të trashëgimisë kulturore në funksion të zhvillimit të turizmit dhe për rrjedhojë edhe të zhvillimit social – ekonomik të këtij qarku.

Trashëgimia e pasur kulturore e qarkut Korçë ka mundësuar zhvillimin e një prej llojeve të turizmit më të frekuentuara sot në botë, atij kulturor. Interesi për njohjen e historisë, kulturës, traditave dhe zakoneve i shtyn gjithmonë e më shumë turistët, si vendas ashtu edhe të huaj, për të vizituar këtë hapësirë gjeografike

Trashëgimia kulturore e qarkut të Korçës përbëhet nga trashëgimia kulturore materiale dhe ajo shpirtërore. Trashëgimia kulturore materiale përfaqësohet nga disa kategori monumentesh, si monumente arkeologjike (vendbanime); monumente arkitekturore (varre monumetale, kala, banesa, pazare, hane, etj); monumente historike (muze, dorëshkrime); monumente kulti të besimit të krishterë dhe mysliman (bazilika, kisha, katedrale, xhami, teqe, tyrbe, etj); monumente artistike (piktura murale, skulptura, mozaikë); monumente etnografikë (veshje popullore, artizanat, zeje), etj.

Në qarkun e Korçës luan e mund të luajë një rol të rëndësishëm në zhvillimin socialekonomik të tij, duke u konsideruar nga banorët si një burim i rëndësishëm të ardhurash për familjen e tyre. Kjo duket qartë edhe në vëmendjen që i kushtohet ngritjes

së kapaciteteve turistike si hotele, bare, restorante, etj. Nga ana tjetër, pushteti qendror (Ministria e Kulturës, Ministria e Zhvillimit Ekonomik, Turizmit, Tregëtisë dhe Sipërmarrjes etj), pushteti lokal (bashkitë dhe komunat e qarkut) i kushtojnë vëmendje zhvillimit të turizmit nëpërmjet përmirësimit të menaxhimit të potencialeve në funksion të tij. *Një rol të rëndësishëm luajnë gjithashtu edhe organizmat ndërkombëtare dhe OJF-të e ndryshme, nëpërmjet hartimit dhe realizimit të projekteve për zhvillimin e turizmit kulturor në qarkun e Korçës.*

Industria e turizmit, aktiviteti me global kërkon që edhe vlerat Rajonale të prezantohen në një formë mbresëlënëse. Investimet bashkëkohore, ndërhyrjet në infrastrukturë dhe sigurim fasilitetesh të përshtatshme për të mbërritur tek destinacionet turistike, janë çelësi për të tërhequr vizitorë vendas dhe të huaj.

Përmirësimet në infrastrukturë kanë lehtësuar jo vetëm shfrytëzimin e burimeve natyrore por kanë nxitur zhvillimin e turizmit në zonat malore me interes të veçantë.

□ Disa nga potencialet turistike natyrore përbëjnë peizazhet atraktive malore dhe kodrinore, (Voskopojë, Dardhë, Vithkuq) peizazhet liqenore (Pogradeci, Liqenas), parqet kombëtare dhe zonat e mbrojtura, klima e freskët dhe e shëndetshme, ujërat kurative, etj. Ndërsa potencialet kulturore përfaqësohen nga vendeve arkeologjike, objekteve të shumta të kultit, traditave kulturore dhe fetare. Këto atraksione natyrore dhe kulturore ofrojnë mundësi të zhvillimit të disa llojeve të turizmit si turizmi blu, turizmi i gjelbër, turizmi kulturor, turizmi familjar etj.

Vlerave natyrore dhe kulturore u bashkohen edhe traditat dhe niveli i lartë kulturor dhe i qytetarisë së popullsisë. Në funksion të zhvillimit të turizmit është ndërtuar edhe infrastruktura turistike me shërbimet hoteleri, restorante, banka, zyra të informacionit turistik etj.

Turizmi, udhëtimi për çlodhje, argëtim, biznes, kulturë, histori etj, është një industri e madhe, e cila ofron mundësi punësimi në bujqësi, pyje, peshkim, komunikim, përdorim burimesh ujore, industrinë e shërbimit, ku kuptojmë shërbime transporti, akomodime, shërbime të tjera të industrisë së mikpritjes. Janë investimet e viteve të fundit argumenti më bindës i politikave zhvillimore të qeverisë shqiptare dhe jovevtem, përderisa niveli aktual i financimit të turizmit përputhet me trajtimin që i bëhet kësaj industrie si sektor prioritar.

- Vizitorët vendas dhe të huaj kanë mundësinë të shijojnë në rajonin e Korçës veçoritë e turizmit malor, ekoturizmit, bukurinë e valleve dhe veshjeve tradicionale, shijen e gatimeve tradicionale, që ofron arti i kulinarisë; kanë mundësinë të marrin përshtypjet që dhurojnë objektet e kultit, vlerat monumentale, zonat e mbrojtura me përparësi, parqet natyrore, zonat e liqeneve, shtëpitë muze të piktorëve të mëdhenj, me emër brenda dhe jashtë kufijve të Shqipërisë.

“Turizmi familjar” dhe çdo formë tjetër e turizmi është vetëm një pjesë e industrisë së turizmit. Trashëgimia kulturore, peizazhet e mrekullueshme, lokalet e ngrohtë, muzetë, galeritë, teatrot, kinematë, turoperatorët me paketat e tyre turistike, argumentojnë përse turizmi është biznesi i çdo anëtari të shoqërisë (njeriu) si prodhues dhe konsumator i produktit turistik gjithëvjetor. Kjo është edhe arsyeja përse të ardhurat nga turizmi

shpërndahen në komunitet dhe ekonomi në mënyra shpesh surprizuese. Gjithsesi është shoqëria ajo që përfiton në fund të fundit si ekonomikisht edhe shpirtërisht

Zhvillimi i turizmit kulturor në rajonin e Korçës i ka fillesat e para mjaft të hershme. Turizmi kulturor mund të konsiderohet si prioriteti i zhvillimit të turizmit në qarkun e Korçës.

- Prania e përbërjes së larmishme gjeologjike (gëlqeror, magmatik, terrigjen, etj) ka favorizuar ekzistencën e burimeve të shumta minerale. Relievi i shumëllojshëm (gropa, fushëgropa, lugina, male, vargmale, etj), ndikimi i klimës mesdhetare me tipare të dukshme kontinentale, si edhe pasuritë e shumta ujore kanë mundësuar zhvillimin e një biodiversiteti të pasur. Nisur nga kjo, një pjesë e konsiderueshme e tyre janë shpallur Zona të Mbrojtura, duke e bërë hapësirën gjeografike të qarkut të Korçës tërheqëse në aspektin turistik.

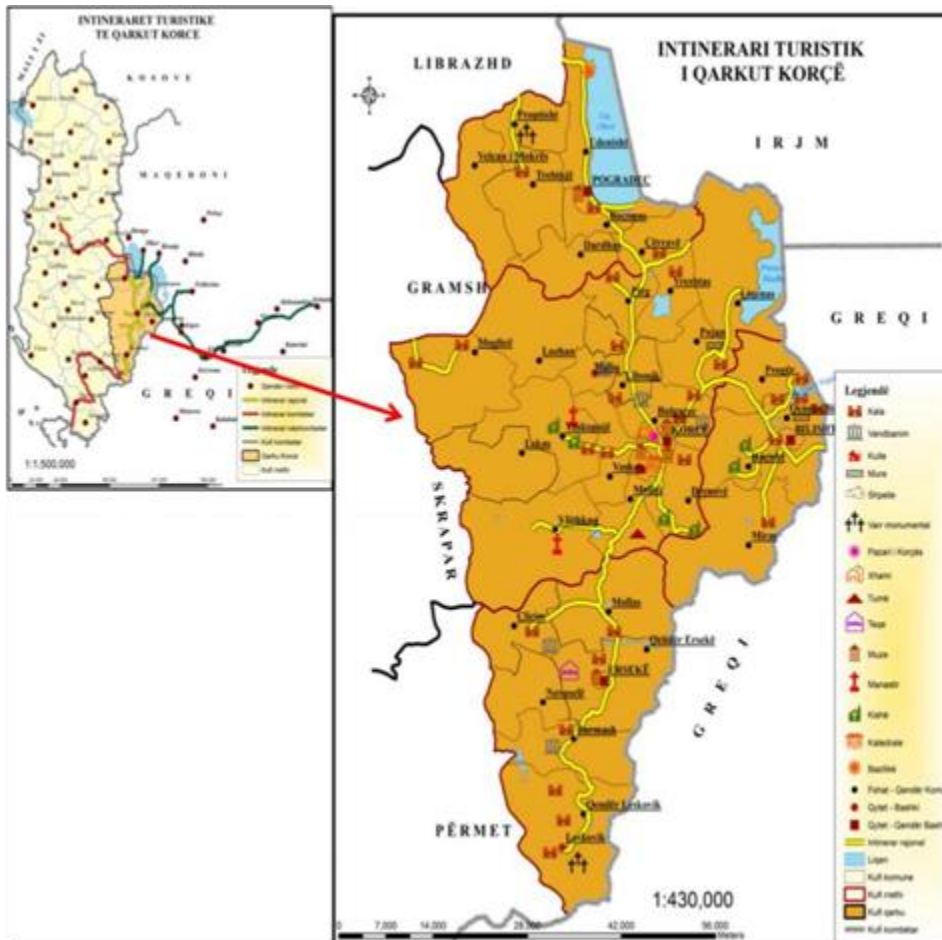
Në ditët e sotme zhvillimi ekonomik është i bazuar në prodhimet bujqësore dhe blegtorale, zhvillimin e industrisë së lehtë dhe ushqimore si dhe në zhvillimin e turizmit.

- Zonat kulturore (qyteti i Korçës dhe fshatrat përreth) janë tashmë pjesë e marketingut të produktit kulturor. Ato janë të përfshira në itineraret turistike të vizitorëve vendas dhe turistëve ndërkombëtarë. Si të tilla duhet t'i kushtojnë rëndësi ruajtjes së mjedisit tradicional, origjinalitetit të produkteve që ofrojnë dhe njësisive të akomodimit në përputhje me kërkesat e turistëve.

Qarku i Korçës me zonat përbërëse të tij mund të konsiderohen si një destinacion turistik në zhvillim. Në këtë këndvështrim imazhi i destinacionit, si rrjedhojë e promovimit të produkteve turistike, është përgjithësisht pozitiv, por ky imazh nevojitet të forcohet dhe më tej, nëpërmjet ruajtjes së trashëgimisë kulturore, koordinimit të sektorit publik dhe privat dhe promovimit real të produkteve turistike.

Në drejtim të biznesit që përbën shtyllën kryesore të përparimit ekonomik në kuadër të zhvillimit të qëndrueshëm nga 344 fshatra që ka gjithsej qarku i Korçës rreth 16 prej tyre sipas të dhënave të institucionit të qarkut Korçë kanë fituar statusin e “fshatit turistik”.

Intinerari turistik i Qarkut Korçë

Avantazhet turistike

- Peizazhe natyrore dhe humane atraktive
- Parqe kombëtare dhe zona të mbrojtura
- Klimë të freskët e të shëndetshme
- Objekte dhe vendbanime arkeologjike,prehistorike
- Objekte kulti, kisha me vlera të veçanta artistike dhe turistike etj;
- Pamje arkitekturore tradicionale (shtëpi karakteristike të ndërtuara me gurë)
- Mundësi për aktivitete sportive (ski në fshatin Dardhë & Voskopojë, peshkim në liqenet e Prespës dhe në atë të Pogradecit,
- Ngjarje kulturore dhe festa fetare lokale, organizim panairesh, karnavalesh (si në Polenë), serenatën korçare;
- Punime artizanati, punime dore, druri dhe guri, etj;
- Gastronomi e larmishme me gatime tradicionale;
- Turizëm qytetar, me mundësi për zhvillimin e konferencave, seminareve dhe ngjarjeve kulturore, etj;
- Mikpritje dhe qytetari ndaj vizitorëve dhe turistëve;

Tregjet turistike ekzistuese dhe potenciale që vizitojnë Qarkun e Korçës.

Vitet e fundit, fokusimi në sektorin e turizmit ka ardhur gjithmonë duke u rritur dhe kjo është favorizuar nga iniciativat e organizatave ndërkombëtare, që kanë operuar në fushën e turizmit, si edhe materialet e shumta promovuese të vlerave të qarkut (guida, publikime, website). Krahas trashëgimisë së pasur kulturore, prania e trashëgimisë natyrore i rrit avantazhet e hapësirës gjeografike për të tërhequr vizitorët. Në të gjitha zonat e vizitueshme të saj, mjedisi gërsheton elementet e natyrës si: liqenet, parqet, format interesante të relievit me kishat, manastiret, banesat karakteristike prej guri, rrugicat me kalldrëm, stilin e veçantë të jetesës, etj.

- Në qoftë se do të bënim një grupim të kategorive të vizitorëve dhe turistëve të huaj do të evidentonim :

Grupi i vizitorëve vendas, si grupi më i madh i vizitorëve (75% të vizitorëve) përbëhet nga të gjithë shqiptarët kudo që jetojnë në Shqipëri, i pranishëm jo vetëm në stinën e verës, por edhe në dimër, pra gjithëvjetor. Pjesa më e madhe e tyre vijnë kryesisht nga Tirana, Elbasani Durrësi, në drejtim të qytetit të Pogradecit (kryesisht në verë për pushime), Korçës, Voskopojës dhe Dardhës. Ky grup vizitorësh të pavarur qëndron në këto zona më shumë se një ditë, i tërhequr kryesisht nga turizmi i plazhit dhe natyrës dhe pjesërisht ndaj objekteve kulturore. Po kështu ky grup përbën edhe numrin më të madh të vizitorëve të pranishëm në festën e birrës dhe në festime të tjera gjatë vitit.

Vizitorët shqiptarë etnikë, që jetojnë në diasporë (SHBA, Kanada, Australi), janë gjithashtu një grup vizitorësh interesantë, me tërheqje drejt vendlindjes apo vendit të paraardhësve të tyre. Në vizitat e tyre ata tërhiqen kryesisht ndaj atraksioneve kulturore dhe lidhjes me kulturën shpirtërore. (traditat, zakonet, festimet etj)

Tregu i turistëve të huaj, është pjesë e grupit të turistëve të huaj që vizitojnë Shqipërinë. Përbëhet nga turistë që vijnë nga Ballkani, kryesisht grekë dhe maqedonas; nga Evropa Lindore: bullgarë, polakë, çekë dhe turistë nga Evropa Perëndimore: francezë, anglezë, gjermanë, italianë, austriakë. Në shumicën e rasteve këta e vizitojnë Korçën nëpërmjet agjencive turistike, si pjesë të turit të tyre nëpër Shqipëri.

Në tregun e turistëve të huaj bën pjesë një grup turistësh të pavarur, që udhëtojnë individualisht. Përzgjedhja e destinacionit nga këta bëhet nëpërmjet internetit apo materialeve të tjera promovuese. Nga survejimi i bërë mbi këtë kategori turistësh dhe

motivet kryesore të vizitës së tyre, vendin kryesor e zënë motivet kulturore. Ky është gjithashtu një grup i larmishëm, me origjinë nga vende të ndryshme të botës, veçanërisht nga Evropa. Përmenden këtu edhe turistët që vijnë nga kontinentet e largëta si Amerika dhe Australia.

Përveç këtyre grupeve kryesore në qarkun e Korçës janë të pranishëm edhe grupe turistësh që e vizitojnë destinacionin për motive të tjera kulturore, (seminare, konferenca) *motive biznesi* etj. Po kështu një grup tjetër vizitorësh janë grupet e nxënësve të shkollave dhe studentëve të universiteteve. Këta të fundit në disa raste janë pjesë e ekspeditave mësimore nga vendi ,por edhe më gjerë.

Si përfundim , zhvillimi i turizmit është në fillesat e tij, integrimi i trashëgimisë kulturore në zhvillimin social-ekonomik, mund të konsiderohet një mundësi mjaft e mirë për zhvillimin e qëndrueshëm të zonës. Larmia e llojeve të turizmit kulturor, urban dhe rural, ka bërë që numri i vizitorëve veçanërisht atyre të huaj, të rritet nga viti në vit, çka sjellë shtimin dhe përmirësimin e infrastrukturës mbështetëse të shërbimeve turistike të akomodimit dhe ushqimit, si edhe shërbimeve të tjera plotësuese. Qytetet dhe fshatrat kulturore si Korça, Voskopoja, Dardha, Prespa, Vithkuqi, Pogradeci, Boboshtica etj, të përfshira në itineraret e turistëve vendas dhe ndërkombëtarë, kanë ndjerë tashmë efektin e rritjes së të ardhurave të popullsisë lokale dhe bizneseve.

Impakti dhe pritshmëria pozitive e zhvillimit të turizmit të lidhur me trashëgiminë

kulturore, është shprehur gjatë anketimeve të zhvilluara me komunitetin e zonës, sipas të cilëve ai përbën një burim të rëndësishëm të ardhurash për familjet e tyre. Po kështu janë shprehur edhe njësitë e biznesit të anketuara, që ofrojnë shërbimet turistike. Nga analiza vlerësohet rritja e të ardhurave të tyre rreth 2-5 herë në sezonin turistik të pushimeve.

- Problematika kryesore që evidentojnë, është infrastruktura e dobët rrugore dhe turistike, si edhe informimi apo orientimi i turistëve. Përballja me mungesën e ciceronëve apo mosfunksionimin e disa objekteve interesante për t'u vizituar, ka ndikuar në krijimin e zhgënjimeve për sa i përket pritshmërive të tyre turistike.

Ndërsa nga njëra anë interesi turistëve të huaj për potencialet e trashëgimisë kulturore, po vjen në rritje, nga ana tjetër këto objekte po përballen me probleme të shumta, siç janë dëmtimet e shkaktuara nga faktori kohë dhe ai human.

Një nga çështjet kryesore, e cila duhet të përcaktohet si prioritet i zhvillimit të qarkut të Korçës, do të ishte hartimi i strategjive dhe planeve konkrete nga institucionet përkatëse qendrore, rajonale dhe lokale për zhvillimin e turizmit kulturor. E lidhur me këtë, është më se i nevojshëm inventarizimi i plotë i potencialit të trashëgimisë kulturore materiale dhe shpirtërore.

Kjo do të ndihmonte jo vetëm në sensibilizimin e komunitetit për vlerat e tyre, por do të shërbente edhe si guidë për politikë-bërësit në çështjet e zhvillimit në nivel social, ekonomik dhe kulturor.

Organizmat jo qeveritare kombëtare dhe ndërkombëtare që operojnë në qarkun e Korçës, nëpërmjet projekteve të zhvillimit luajnë një rol të rëndësishëm në promovimin dhe menaxhimin e potencialeve turistike. Lidhur me këtë, është e nevojshme që projektet e ndërmarra të synojnë përfitime social-ekonomike afatgjata. Materialet promovuese që përgatiten prej tyre, të prezantojnë me objektivitet dhe profesionalizëm vlerat e zonave që promovohen. Për këtë do të rekomandonim gjithëpërfshirjen në projekte të aktorëve të interesuar dhe specialistëve të fushave.

- Krahas investimeve për ngritjen e kapaciteteve turistike (hotele, bare, restorante, etj), është i nevojshëm edhe trajnimi i stafeve, të cilat përfshihen në shërbimet që ofrojnë njësitë turistike. Konkretisht trajnimet duhet të synojnë shërbimet që kanë të bëjnë me servirjen e ushqimit, shërbimet hotelerike, receptionin, komunikimin në gjuhë të huaj etj. Shtëpitë për turistët, veçanërisht në qendrat kulturore, duhet të inkurajohen për të reklamuar produktet e tyre tradicionale, me qëllim që turistët të shohin se çfarë u ofrohet, veçanërisht për kuzhinën karakteristike të të gjitha trevave. Përsa i përket hoteleve, ata duhet të rritin frekuentimin vjetor të tyre, jo vetëm duke përmirësuar shërbimin, por edhe duke reklamuar më mirë atë.
- Agjencitë turistike të udhëtimit duhet ta përfshijnë destinacionin e Korçës, jo vetëm në udhëtime një ditore dhe kryesisht tranzit për në jug të Shqipërisë, por duhet të rezervojnë në paketat e tyre kohëqëndrim më të gjatë duke përfshirë edhe zonat rurale. Këto nuk duhet të jenë të rastësishme, por të organizuara sidomos në ditët e festave dhe panairove. Vetëm kështu do të mund të përcillej imazhi pozitiv i zonës tek turistët vendas dhe ndërkombëtar. Mediat kombëtare dhe rajonale duhet të kontribuojnë në promovimin e vlerave kulturore, që qarku i Korçës mbart për zhvillimin e turizmit.

- Qarku i Korçës me zonat përbërëse të tij mund të konsiderohen si një destinacion turistik në zhvillim. Në këtë këndvështrim imazhi i destinacionit, si rrjedhojë e promovimit të produkteve turistike, është përgjithësisht pozitiv, por ky imazh nevojitet të forcohet dhe më tej, nëpërmjet ruajtjes së trashëgimisë kulturore, koordinimit të sektorit publik dhe privat dhe promovimit real të produkteve turistike. Lidhur me këtë, është e rëndësishme që çdo njësi vendore, që administron potenciale kulturore në territorin e vet, të hartojë plane për mirëmenaxhimin dhe vënien e tyre në funksion të turizmit.